

László Krasznahorkai

SATANOV TANGO

prevedla
Marjanca Mihelič

*»Potem ga rajši zgrešim tako,
da čakam.«*

F. K.

Prvi del

I. VEST, DA PRIHAJAJO

Zjutraj zadnjega oktobrskega dne, ne dosti prej, preden so padle prve kaplje neusmiljenega jesenskega dežja na slatinasto, razpokano zemljo na zahodni strani zaselka (da bi zaudarjajoče morje blata vse do prve zmrzali onemogočilo tako hojo po poljskih poteh kot dostop do mesta), se je Futaki prebudil, ker je slišal zvonjenje. Najbliže, a vsaj štiri kilometre proti jugozahodu, na nekdanjem Hochmeissovem razoru, je stala samotna kapela, v kateri pa ne samo da ni bilo zvona, ampak se ji je med vojno porušil tudi zvonik, mesto pa je bilo predaleč, da bi se lahko zvonjenje slišalo od tam. Pa tudi sicer ti zvoneče-doneči zmago-slavni zvoki nikakor niso spominjali na oddaljeno zvonjenje, ampak se je zdelo, kot da jih je veter prinesel čisto od blizu («Kot da od mlina ...»). S komolci se je naslonil na vzglavnik, da bi se lahko razgledal skozi kuhinjsko, za mišjo luknjo veliko okno, toda skozi napol zamegljeno steklo je bilo v zaselku, kopajočem se v modrini jutranje zarje, med že pojemajočim zvonjenjem, še vse tiho in negibno: med hišami, raztresenimi daleč vsaksebi, je pronicala svetloba edino skozi zagrnjeno okno ene od hiš, pa še od tam samo zato, ker njen stanovalec, doktor, že več let ni mogel zaspati v temi. Pridržal je dih, da med vse šibkejšim zvonjenjem ne bi zgrešil enega samega zablodelega udarca

kemblja, ker je hotel vedeti, kaj je res («Gotovo še spiš, Futaki ...»), torej je moral slišati vsak posamičen udarec zvona, naj je bil še tako šibak. Z mehкими, zanj značilnimi mačjimi koraki je odšepal po ledeno mrzlih kamnitih kuhinjskih tleh do okna («Ni še nikogar pokonci? Ne sliši nihče? Nihče drug?»), odprl naoknice in se nagnil ven. Vanj je udaril rezek, vlažen zrak, za trenutek je moral zapreti oči, vendar je zaradi kikirikanja petelina, oddaljenega bevskanja psa in vršanja ostrega ter neprizanesljivega vetra, ki se je dvignil pred nekaj minutami, v čedalje bolj odmaknjeni tišini zaman napenjal ušesa in ni razen slabotnega bitja lastnega srca slišal ničesar drugega, kot da bi bilo vse tisto maloprej zgolj pošastna igra polsna, kot da («... bi me hotel kdo prestrašiti»). Žalostno je gledal v zlovešče nebo, izgorele ostanke poletja, zaznamovanega z napadi kobilic, in nenadoma na isti veji akacije hkrati ugledal prehajanje pomladi, poletja, jeseni in zime, kot da bi občutil, da je celokupnost časa le vragolija v negibni krogli večnosti, briljanten čarovniški trik, ki bi iz vratolomnosti kaosa proizvedel nekaj navidezno premočrtnega, s pričaranjem višine pa blaznost lažnivo prikazal kot nekaj nujnega ... videl je samega sebe pribitega na lesenem križu zibelke in krste, videl, kako trzne od bolečin in se želi iztrgati, da bi se lahko naposled – brez stanovskih oznak in odlikovanj – razgaljen do obisti izročil umivalcem mrličev ter glasnemu viku in kriku marljivih odiralcev kože, ki so na suho vržen ukaz skočili pokonci, kjer bo potem moral videti mero človeških zadev brez kančka usmiljenja, ne da bi vodila nazaj ena sama ste-

zica, ker bo potem vedel tudi to, da se je zapletel v igro z goljufi, saj je bila ta odigrana že precej vnaprej, in na koncu katere ga bodo oropali tudi njegovega zadnjega orožja – upanja, da bo nekega dne našel pot domov. Glavo je obrnil vstran, proti nekdam natrpanim in hru-pnim, zdaj pa pogrezajočim se in opustelim hišam na vzhodnem delu zaselka, in z grenkobo opazoval, kako prvi žarki nabuhlo rdečega sonca prodirajo med ogo-lelimi strešnimi tramovi podirajoče se domačije. »Konec koncev se moram odločiti. Ne morem ostati tukaj.« Zlezl je nazaj pod toplo odejo, prekrižal roke pod glavo, oči pa ni mogel zapreti: to srhljivo zvonje-nje ga je prestrašilo, še bolj pa ta nenadna tišina, pre-teča nemost, občel ga je namreč občutek, da se lahko vsak hip zgodi karsižebodi. Toda nič se ni premakni-lo, kot se tudi sam ni v postelji premaknil niti za kan-ček, dokler se ni v določenem trenutku med molčeči-mi predmeti okoli njega vzpostavil neke vrste živčen dialog (kredenca je zaškripala, ponev zaropotala, por-celanasti krožnik pa je zdrsnil na svoje mesto), takrat se je namreč na ležišču nenadoma obrnil na drugo stran in pokazal hrbet zaudarjajočemu znoju, ki je vel iz Schmidtovke, zatipal je za kozarcem vode, ki ga je imel poleg vzglavja, in ga izpraznil na dušek. Zdaj se je že osvobodil tega otroškega strahu; zavzdihnil je in si obrisal oznojeno čelo, vedoč, da sta Schmidt in Kraner lahko šele zdaj zbrala živino, da bi jo odgnala s Szikesa do hleva Posestva severno od zaselka, kjer bosta končno dobila denar, težko prislužen za osem mesecev dela, ker pa bo zaradi ovinka, dodatnega pe-šačenja pred prihodom domov, preteklo še kar nekaj

ur, se je odločil, da bo poskusil še malo zaspati. Zaprl je oči, se obrnil na bok in objel žensko; ko mu je skorajda že uspelo zadremati, pa je vnovič zaslišal zvonove. »Ti boga!« Odgrnil je odejo, v trenutku, ko se je njegova bosa, grčasta noga dotaknila kamnitih kuhinjskih tal, pa je zvonjenje iznenada znova pojenjalo, kot da bi mu (»Nekdo poslal znamenje ...«) ... Sključen, s sklenjenimi rokami v naročju, je ždel na robu postelje, potem pa se mu je oko ustavilo na praznem kozarcu; imel je suho grlo, v desni nogi ga je zbadalo, a si ni več drznil niti vstati niti leči nazaj. »Najpozneje jutri bom odšel.« Pogled je selil od enega do drugega kolikor toliko še uporabnega predmeta v turobni kuhinji, od šporheta, umazanega od zažgane masti in ostankov hrane, košare z odtrganim ročajem, porinjene pod šporhet, do prašnih svetih podob, obešenih na zid, kopice ponev in loncev, nagrmdenih v kotu poleg vrat, nazadnje pa ga usmeril še proti majhnemu, tudi že razsvetljenemu oknu Halicsevih, videl je gole veje akacije, nagibajoče se proti njemu, udrtostreho hiše, porušen dimnik, dim, ki se je vrtinčil od tam, in si rekel: »Vzel bom svoj delež in še danes zvečer ...! Najpozneje jutri. Jutri zjutraj.« »Moj bog!« je zdaj Schmidtovka poleg njega planila iz sna in vsa zgrožena in obupana motrila sobo v polmraku, prsi so ji plale, lovila je sapo, potem ko je ugotovila, da je v sobi vse po starem, pa je vzdihnila od olajšanja in se zgrudila nazaj na blazino. »Kaj je, si sanjala kaj hudega?« jo je vprašal Futaki. Schmidtovka je še vedno prestrašena strmela v strop. »Ti moj bog, pa še kako!« je ponovno vzdihnila in si položila roko na prsi. »Kaj

takega pa še ne! ... Pomisli ... Sedela sem v sobi ... ko je nenadoma nekdo potrkal na okno. Nisem si upala odpreti, samo stopila sem do vrat in oprezovala skozi zaveso. Videla sem le hrbet nekega moškega, ker je zdaj že silovito pritiskal na kljuko ... pa njegova usta, ki so kričala, vendar nisem mogla razumeti, kaj ... bil je kosmat po obrazu, njegove oči pa, kot da bi bile steklene, grozen je bil ... Potem mi je prišlo na misel, da sem zvečer samo enkrat obrnila ključ v vratih, vendar sem vedela, da bi bilo prepozno, če bi šla zdaj tja ... zato sem hitro zaloputnila kuhinjska vrata, hkrati pa sem se zavedela, da v njih ni ključa ... Hotela sem zakričati, a iz mojega grla ni prišel en sam glas. Potem pa ... ne spominjam se, zakaj, s kakšnim namenom, toda ... skozi okno je nenadoma pogledala Halicsevka in se režala ... veš, kakšna je, kadar se reži? ... skratka, zijala je skozi okno ... potem pa, ne vem, kako ... izginila ... oni zunaj pa je vtem že brcal v vrata, vedela sem, da je dovolj samo še minuta, pa bo vdrl v hišo, takrat mi je prišel na misel krušni nož, oddrvela sem do kredence, a se mi je zataknil predal, jaz pa sem ga hotela odpreti na silo ... tako me je bilo strah, da sem imela občutek, da slišim pošast ... narkar sem slišala, da so vrata med neznanskim truščem zgrmela na tla in da ta nekdo že prihaja po hodniku ... jaz pa še vedno nisem mogla odpreti predala ... potem je že stal na kuhinjskih vratih ... meni pa je končno uspelo izvleči predal, pograbila sem nož, medtem se mi je oni že bližal in pri tem krilil z rokami ... potem pa ne vem ... kar naenkrat je ležal v kotu pod oknom ... ja, seveda, okoli njega pa kup modrih

in rdečih ponev, ki so poletele na vse strani ... v tistem sem začutila, da mi je spodneslo tla pod nogami, pomisli, vsa kuhinja se je premaknila, kot da bi speljal avto ... zdaj ne vem več, kako je bilo ...» je sklenila pripoved in se zasmejala od olajšanja. »Res sva bedna!« je Futaki zmajal z glavo. »Jaz pa sem se, pomisli, prebudil, ker sem slišal zvonjenje ...« »Kaj?!« ga je ženska osuplo pogledala. »Zvonjenje? Od kod?« »Tega tudi sam ne razumem. Povrhu so se zvonovi oglasili kar dvakrat zapovrstjo ...« Tudi Schmidtovka je zmajala z glavo. »Nazadnje se ti bo še zmešalo.« »Mogoče pa sem tudi jaz vse samo sanjal,« je vznemirjen zamomljal Futaki. »Pazi, danes se lahko še kaj zgodi ...« Ženska mu je jezno obrnila hrbet. »Zmeraj mi to govoriš, res bi že lahko nehal.« V tistem pa sta na lepem zaslišala, da so zunaj zaškripala zadnja dvoriščna vrata. V preplahu sta se spogledala. »To je lahko samo on!« je zašepetala Schmidtovka. »Čutim.« Futaki je živčno sedel pokonci. »Toda ... to ni mogoče. Nista se še mogla vrniti ...« »Kaj jaz vem, kako ... Zmigaj se že!« Skočil je iz postelje, stlačil oblačila pod pazduho, naglo zaprl vrata sobe za sabo in se oblekel. »Palica. Zunaj sem pustil palico.« Schmidtova že od pomladi nista uporabljala sobe. Najprej je stene oblezla zelena plesen, se naselila tudi na obleke v razdrapani omari, a vedno obrisani do čistega, na brisače in vse ostalo perilo, čez nekaj tednov je zarjavel jedilni pribor, spravljen tja za boljše priložnosti, razrahljale so se noge velike mize, pokrite s čipkastimi prti, potem ko so zavese porumenele in je nekega dne mrknila še žarnica, pa sta se dokončno preselila v kuhinjo in

pustila, da postane soba kraljestvo miši in pajkov, proti čemur tako ali tako nista mogla ničesar ukreniti. Futaki se je naslonil na vratni podboj in tuhtal, kako bi prišel neopažen ven; položaj je bil videti precej brezupen, saj bi moral za to, da bi se lahko izmuznil ven, vsekakor prečkati kuhinjo, medtem ko se je za plezanje skozi okno resnično že počutil prestarega, pa še Kránerka ali Halicska bi ga opazili med podvigom, saj z enim očesom vedno oprezujeta za dogajanjem v soseski. Za nameček bi tudi palica, če bi jo Schmidt odkril, pri priči izdala, da se skriva nekje v hiši, tako da je mogoče, da zaradi tega sploh ne bo dobil svojega deleža, dobro se je namreč zavedal, da Schmidt pri teh stvareh ne pozna šale in da se bo moral pobrati iz krajev, kamor je prispel pred sedmimi leti, ne dosti po novici o razcvetu posestva – že naslednji mesec –, v enih samih razcapanih hlačah, obledelem površniku, lačen in praznih žepov. Schmidtovka je stekla na hodnik, on pa je prislonil uho na vrata. »Nobenega jamranja, ljubica!« je zaslišal hripavi Schmidtov glas. »Naredila boš, kot bom rekel. Jasno?« Futakija je oblił pot. »Moj denar.« Počutil se je v pasti. Vendar ni imel dosti časa za tuhtanje, zato se je glede na »nujo takojšnjega ukrepanja« vendarle odločil, da bo splezal skozi okno. Skoraj bi že zasukal okensko kljuko, ko je zaslišal na hodniku Schmidtove korake. »Odtočit gre!« Po prstnih konicah je smuknil nazaj do vrat in prisluškoval z zadržanim dihom. Ko so se za Schmidtom zaprla vrata, ki se odpirajo na zadnje dvorišče, pa je previdno smuknil v kuhinjo, premeril Schmidtovko, ki je živčno zakrilila z rokami, in ne da bi zinil,

pohitel do izhoda in stopil ven, potem ko je bil prepričan, da je boter prišel iz stranišča, pa močno pobutal po vratih, kot da je pravkar prišel. »Kaj pa je to? A ni nikogar doma? Boter Schmidt!« je zvonko zaklical in vtem – da mu ne bi dal časa za pobeg – že odsunil vrata, v trenutku, ko se je Schmidt zasukal v kuhinji, da bi jo zbrisal skozi zadnja vrata, pa mu je zastavil pot. »No, kaj pa je zdaj to?!« je porogljivo vprašal. »Kam pa se ti tako mudi, boter?« Schmidt ni spravil iz sebe niti besede. »No, ti bom pa jaz povedal. Ali ti pomagal povedati, boter, pomagal, ne boj se!« se mu je pomračil obraz. »Popihati si jo hotel z denarjem! Je tako? Sem uganil?« Potem ko je Schmidt kar stal in mežikal brez besed, pa je zmajal z glavo. »No, kaj takega, boter. Tega si ne bi mislil.« Šla sta nazaj v kuhinjo in sedla k mizi, drug drugemu nasproti. Schmidtovka si je nemirno dajala opravka pri šporhetu. »Glej, boter ...« je Schmidt mencaje načel besedo. »Tako j bom pojasnil ...« Futaki je zamahnil z roko. »Razumem tudi tako! Povej, je zraven tudi Kráner?« Schmidt je pod pritiskom prikimal. »Pol-pol.« »Ti boga!« se je razburil Futaki. »Hotela sta me opeharity?« Pobesil je glavo. Razmišljajl je. »No, pa zdaj? Kaj bo zdaj?« je potem vprašal. Schmidt je srdito razkrilil roke. »Kaj naj bi bilo? Zdaj si tudi ti zraven, boter.« »Kako to misliš?« je poizvedoval Futaki, medtem pa računal. »Delili bomo na tri dele,« je pod pritiskom pojasnil Schmidt. »Samo ne gofljaj okoli.« »Ne boj se.« Schmidtovka ob šporhetu je vzdihnala. »Nista pri pameti. Mislita, da jo bosta lahko kar tako odnesla?« Schmidt je, kakor da je sploh ne bi slišal, uperil po-

gled v Futakija. »No. Ne moreš reči, da nisva razčistila zadeve. Še nekaj ti hočem reči. Boter! Ne uniči me!« »Zmenjena sva, ne?« »Seveda, to sploh ni več vprašanje!« je nadaljeval Schmidt z moledujočim glasom. »Prosil bi te samo to, da ... no, posodi mi svoj delež za kratek čas! Samo za eno leto! Dokler se ne bi kje nastanila ...« Futaki je vzkipel. »In ti ga še polížem, boter?!« Schmidt se je sklonil naprej in z levo roko zgrabil za rob mize. »Ne bi te prosil, če ne bi zadnjič sam rekel, da ne boš šel nikamor od tod! Zakaj potem vse to? In samo za eno leto! ... Midva morava, razumi, midva morava. Z dvajsetimi jurji ne morem storiti ničesar, še domačije ne morem kupiti. Potem mi daj vsaj deset jurjev?« »Ne zanima me!« je razdraženo odgovoril Futaki. »Niti malo me ne zanima. Tudi jaz nočem crkavati tukaj pri živem telesu!« Schmidt je srdito stresal z glavo, se od besa skoraj zjokal, nato pa znova začel z isto vižo, trdovratno in hkrati vse bolj nebogljen, naslonjen na kuhinjsko mizo, ki je zanimala ob vsakem njegovem gibu, kot da bi tudi ona stopila na njegovo stran, kot da bi se končno tudi njeno srce »zganilo v usmiljenju« in bi se prepustila rotečim botrovim rokam, zato ni dosti manjkalo, pa bi popustila in upognila križ, ko je Schmidtov pogled nenadoma odtaval, se zataknil v milijon prašnih drobcih, migljajočih v snopičih žarkov, ki so pronicali skozi okno, v nos pa mu je udaril zatohel kuhinjski vonj. Nenadoma je zaznal na jeziku kiselkast okus in pomislil je, da je prišla smrt. Odkar so razpustili gospodarsko dejavnost zaselka, odkar so se ljudje prav tako nanagloma razkropili od tod, kakor so zagnano prišli,

on pa je – s še nekaj družinami, zdravnikom in šolskim ravnateljem, ki tako kot on niso imeli kam – obtičal tukaj, je dan za dnem pozorno spremljal okus jedi, ker je vedel, da se smrt najprej naseli v juhe, meso in stene; dolgo je obračal grižljaje v ustih, preden jih je spravil po žrelu navzdol, počasi je srkal vino, ki je poredkoma zašlo predenj, ali vodo, in včasih začutil neustavljivo željo, da bi odtrgal kos solitragsteга ometa v strojnici stare črpalne hiše, kjer je stanoval, in ga poskusil, da bi v nepravilnosti, ki bi zmotila red arom in okusov, prepoznal Znamenje, ker je verjel, da je smrt samo nekakšno opozorilo, ne pa dokončna odločitev, tirajoča v obup. »Ne prosim v dar,« je Schmidt znova medlo povzel besedo. »Na posodo. Razumeš, boter? Na posodo. Natanko čez eno leto ti bom vrnil vse do zadnjega ficka.« Poklapana sta sedela pri mizi, Schmidta so od utrujenosti pekle oči, medtem ko se je Futaki zatopil v skrivnostne vzorce kamnitih kock, da ne bi videla, da se boji, čemu, pa jima tako ali tako ne bi mogel pojasniti. »Povej, kolikokrat sem šel v največji vročini čisto sam na Szikes, ko si človek ni upal niti dihniti od strahu, da se bo vžgal od znotraj?! Kdo je priskrbel drva? Kdo je zgradil stajo? Prav toliko kot ti, Kráner ali Halics sem se namučil jaz. Zdaj pa mi rečeš, boter, naj ti posodim. Le kdaj te bom spet videl, a?!« »Skratka, ne zaupaš mi,« je užaljeno pripomnil Schmidt. »Prav res ne!« je vzkipeł Futaki. »Greš v španovijo s Kránerjem, pred zoro jo hočeta zbrisati z vsem denarjem, potem pa naj ti še zaupam?! Za koga me pa imaš? Za bedaka?« Molče sta sedela. Ženska pred šporhetom je rožljala s

posodo, Schmidt je bil razočaran, Futaki si je z drhtečimi rokami zvil cigareto, vstal od mize, odšepal k oknu, se z levo polovico telesa oprl na palico in opazoval valovanje dežja nad strehami hiš, pokorno sklanjajoče se drevje v vetru, pretnjo krivulje, kot so jo risale ogolele veje v vetru; mislil je na korenine in buhteče blato, v katero se je spremenila vsa zemlja tukaj, in na tišino, na to brezglasno nasičenost, ki ga je tako plašila. »Pa še to ... še to mi povej!« je omahovaje pristavil. »Zakaj sta se vrnila, če sta že ...« »Zakaj, zakaj!« je zagodrnjal Schmidt. »Ker nama je vse to kapnilo na misel šele domov grede. Preden sva se tega dobro zavedela, sva bila že pred hišami ... Pa še ženska ... Naj bi jo pustil tukaj? ...« Futaki je kimal. »Kaj pa Kráner?« je potem vprašal. »Kako sta se dogovorila?« »Tudi onadva čepita doma. Proti severu bi rada, ker je Kránerka slišala, da je tam nekje opuščena žaga ali nekaj takega. Ko se bo zmračilo, se dobimo pri križu, s temi besedami sva se razšla.« Futaki je zajel sapo. »Dan bo še dolg. Kaj bo z drugimi? S Halicsem, ravnateljem? ...« Schmidt si je pobito lomil prste. »Kaj jaz vem? Halics bo po moje prespal ves dan, včeraj je bila pri Horgosevih velika fešta. Gospoda ravnatelja pa naj vrag pocitra, takoj ko ga bo zavohal! Če bodo zaradi njega kakšne sitnosti, ga bom poslal rakom žvižgat k njegovi nori materi, tako da samo mirno, boter, mirno.« Odločila sta se, da bosta noč pričakala v kuhinji. Futaki je povlekel stol k oknu, da bi imel pregled nad hišami nasproti, Schmidta pa je premagal spanec; glavo je poveznil na mizo in zasmrčal, ženska pa je vzela izza kredence vojaško skrinjo z železnimi

panti, pometla prah z nje, očistila tudi njeno notranjost in začela brez besed zlagati vanjo stvari. »Dežuje,« je navrgel Futaki. »Slišim,« je odgovorila ženska. Krmežljava sončna svetloba je komajda prodrla skozi vrvež nakopičenih oblakov, ki so jadrali proti vzhodu; nad kuhinjo se je zgrnil temačen somrak, tako da ni bilo mogoče razločiti, ali se rišejo na steno le sence migljajočih madežev ali nemara zlovešče sledi obupa, skrite za nadobudnimi mislimi. »Na jug jo bom mahnil,« je dejal Futaki, strmeč v dež. »Zima tam je vendarle krajša. Najel bom domačijo v bližini kakšnega cvetočega mesta in ves dan namakal noge v lavorju tople vode.« Dežne kaplje na obeh notranjih straneh okna so zložno curljale navzdol, vse od špranje, široke za palec, do stika z leseno preklado in okenskim okvirjem, kjer so počasi zapolnile najmanjšo razo, nato pa se med prodiranjem do roba preklade spet razdelile v kaplje in odluščile v Futakijevo naročje ter ga sčasoma, ne da bi to opazil, ker se je bilo od tam, kamor je odplaval v mislih, težko vrniti, pošteno zmočile. »Šel bom za nočnega čuvaja v tovarno čokolade ... morebiti za vratarja v dekliško gimnazijo ... In bom poskusil vse pozabiti, samo da imam zvečer lavor tople vode in mi ni treba ničesar več delati, ampak samo gledati, kako teče to kurčevo življenje ...« Do tedaj tiho padajoči dež je začel liti kot za stavo, zemljo, ki se je že tako utapljala v moči, je poplavlil kot tok, ki pribuči skozi dvignjene zapornice in dolbe vijugaste kanale proti niže ležečim predelom, čeprav skozi steklo ni več videl, se vendarle ni obrnil stran, temveč je gledal črvivo okensko preklado in vrtinča-

ste grudice gipsa na njej, ko se je na okenski šipi na lepem prikazal zabrisan lik, iz njega pa se je počasi izvil človeški obraz, ki pa ga ni prepoznal, dokler se pogled para prestrašenih oči ni izostril in je ugledal »svoje lastno razorano obličje«, prepoznal se je, osu- pel in v bolečini, ker je čutil, da bo čas izmil tudi po- teze njegovega obraza tako, kot se zdaj dež razliva po steklu; podoba, ki je boljčala vanj, je bila odraz neke velike, tuje revščine, v njenih plasteh, posedajočih se druga na drugo, pa sramote, ponosa in strahu. Nena- doma je spet občutil prejšnji kiselkasti okus na jeziku, na misel so mu prišli jutranji zvonovi, kozarec, poste- lja, tista veja akacije, hladen kamen kuhinjskih tal, in je grenko našobil ustnice. »Lavor tople vode! ... Pre- sneti hudič! ... Saj vsak večer namakam noge ...« V tem trenutku mu je udaril na uho drhteč jok za njego- vim hrbtom. »Kaj pa je tebe obsedlo?« Vendar Schmidtovka ni odgovorila, ampak se je od sramu obrnila stran, ramena pa ji je streslo ihtenje. »Slišiš? Kaj ti je?« Ženska se je ozrla nanj, potem pa, kot da ne bi več videla smisla pogovora, brez besed sedla na što- kerl poleg šporheta in se odsmrkala. »Zakaj si zdaj tiho?« »Kaj je šinilo vate?« »Sicer pa, kam pa bi radi šli?« je potem trpko bruhnilo iz nje. »V prvem mestu bi nas policaj zgrabil za vrat. Ne razumeš? Še tega nas ne bi vprašali, kako nam je ime!« »Kaj pa ti čenčaš v tri krasne?« jo je neprijazno tišal. »Žep imaš poln cvenka, ti pa ...« »Prav o tem govorim tudi jaz!« mu je ženska skočila v besedo. »Cvenka! Vsaj ti bodi pri pameti! Oditi ... s to bedno skrinjo ... kot beraška banda!« Futaki jo je jezno nahrulil. »No, zdaj pa je

dosti. Ne vmešavaj se v to. Sploh se te ne tiče. Zate velja, da bodi tiho.« Schmidtovka je skočila pokonci. »Prosim? Kaj je moja stvar?« »Ničesar nisem rekel,« je Futaki tiho odgovoril. »Pa tiše govori, ker se je prebudil.« Čas je počasi tekel, in čeprav vevarica na srečo že dolgo ni več delovala in jih s tiktakanjem še opominjala na to, je ženska, ki je z leseno žlico od časa do časa pomešala brbotajoči paprikaš, vendarle pogledovala v njene nepremične kazalce, malo pozneje sta moška pobita sedela nad kadečima se krožnikoma, a se kljub ženskinemu priganjanju (»Kaj čakata? Ali hočeta jesti ponoči sredi blata, premočena do kože?«) nista dotaknila jedi. Luči niso prižgali, čeprav so se obrisi predmetov med mučnim čakanjem že razblinjali, lonci poleg vrat so oživali, enako so se obudili v življenje tudi svetniki, na trenutke pa se jim je celo zazdelo, kot da bi nekdo še ležal v postelji, in so se zato, da bi se rešili prividov, kdaj pa kdaj kradoma spogledali, a je z obrazov vseh treh sevala ista nemoč; in četudi so vedeli, da ne morejo na pot, dokler ne pade noč (prepričani so bili namreč, da Halicska ali ravnatelj sedita pred svojim oknom in opazujeta poljsko pot proti Szikesu, čedalje bolj zaskrbljena, ker Schmidt in Kráner zamujata že skoraj pol dneva), zdaj se je premaknil Schmidt, zdaj ženska, da bi se pišmeuhovsko požvižgala na vso previdnost in krenila že v polmraku. »Zdaj gredo v kino,« je tiho oznanil Futaki. »Halicska, Kránerka, šolski ravnatelj, Halics.« »Kránerka?« je planil Schmidt. »Kje?« In je stekel k oknu. »Prav imate. Čisto prav,« je pripomnila Schmidtovka. »Zapri gofljo!« se je zadril Schmidt. »Ne prena-

gli se, boter!« ga je miril Futaki. »Ta ženska ima pamet. Itak je treba počakati do teme, ne? Takrat nihče ne bo mogel sumiti ničesar več, ni tako?« Schmidt je nergaje sedel nazaj k mizi in zakopal obraz med dlani. Futaki ob oknu je pobito pihal dim, Schmidtovka je privlekla iz globine omare konopljino vrv, in ker sta bili ključavnici na skrinji zarjaveli in se nista hoteli sprožiti, je vojaško skrinjo tesno prevezala ter jo postavila k vratom, nato pa sedla k možu in sklenila roke v naročju. »Kaj čakava?« je vprašal Futaki. »Razdeliva denar!« Schmidt je pogledal žensko. »Nimaš časa, boter?« Futaki se je skobacal pokonci in tudi sam sedel k mizi. Razkrečil je noge, se popraskal po bradi in uperil pogled v Schmidta. »Razdeliva že!« Schmidt se je popraskal za ušesom. »Če je zdaj čas za to, se ne boj, dobil boš svoje.« »No, kaj čakaš, boter?« »Kaj zdaj siliš? Počakajva, da še Kráner prispeva drugi del.« Futaki se je nasmehnil. »Stvar je zelo enostavna. Najprej bova razdelila, kar imaš ti pri sebi. Dele, ki še pripadajo vsakemu, bomo razdelili pri križu.« »Prav,« je soglašal Schmidt. »Prinesi baterijo.« »Jaz jo bom,« je ženska poskočila od vznemirjenja. Schmidt je iz notranjega žepa dežnega plašča privlekel na dan premočeno, nabito polno kuverto, prevezano z vrvico. »Počakaj!« ga je ustavila Schmidtovka in s cunjjo obrisala prt do čistega. »Zdaj daj.« Schmidt je potisnil Futakiju pod nos zmečkan papir (»Dokument,« je rekel. »Da ne bi slučajno mislil, da te hočem ogoljufati.«), ki ga je sogovornik z nagnjeno glavo na hitro preletel in dejal: »Preštejva.« Žepno svetilko je potisnil v roke ženske in žarečih oči spremljal pot vsakega bankovca

posebej, od tega, ko jih je Schmidt posvaljkal med topimi prsti in odložil na kupček na drugem koncu mize, in Schmidta sčasoma čedalje bolje razumel, tako da je izpuhtel še zadnji ostanek jeze, »saj res ni čudno, če se človeku zmeša ob pogledu na toliko cvenka na mizi in postavi na kocko vse, samo da bi ga zadržal zase«. V želodcu ga je zvilo, usta so se mu nenadoma napolnila s slino, srce mu je tolklo v grlu, ko je sveženj bankovcev, prepojenih s potnimi sragami, v Schmidtovi roki kopnel, na drugem koncu mize pa v enakem tempu rasel, migljajoča in poskakujoča svetloba svetilke ga je slepila, kot da bi mu Schmidtovka namerno svetila v oči, vrtelo se mu je, medlel je in ponovno prišel k sebi šele, ko mu je udaril na uho Schmidtov hripavi glas: »Točno toliko!« Ko je še sam preštel ravno do polovice, pa je nekdo – že pod oknom – zaklical: »Ste doma, moja draga Schmidtovka?« Schmidt je izpulil žepno svetilko iz ženskinih rok, jo s pritiskom na gumb hitro ugasnil, pokazal na mizo in šepnil: »Hitro skrij!« Schmidtovka je z bliskovitim gibom zbrala denar na kup in si ga stlačila v nedrje, potem pa skoraj neslišno zaklicala: »Halička!« Futaki je skočil med šporhet in kredenco ter se s hrbtom pritisnil ob zid, v temi je oddajal samo fosforescenčni točki svetlobe, kot da bi se mačka smukala okoli. »Pojdi ven in jo pošlji k hudiču!« je šepnil Schmidt in pospremil žensko, ki je na pragu za hip odrevenela, do vrat, zavzdihnil, stopil nazaj na hodnik in si odhrkal grlo. »Že grem!« »Če ni opazila svetlobe, ni še nič izgubljenega!« je Schmidt zašepetal Futakiju, čeprav tega še sam ni verjel in so ga po tem,

ko se je skrila za vrata, nenadoma izdali živci, da se je komaj obvladal. »Če si bo upala stopiti sem, jo bom zadavil,« je odločno pomislil in pogoltnil slino. Čutil je, kako mu žila na vratu divje utripa, kot da bi mu hotelo raznesti glavo; v temi se je poskusil orientirati, ko pa je opazil, da se je Futaki iskaje palico odlepil od zidu, zagnal precejšen ropot, nato pa sedel k mizi, se mu je zdelo, da vidi prikazni. »Kaj zaboga pa zganjaš?!« je komaj slišno zasikal in divje zakrilil z rokami, češ bodi tiho. Toda Futaki se ni zmenil zanj. Prižgal je cigareto, dvignil gorečo šibico in pomignil Schmidtu, naj ... neha s tem in raje sede tudi sam. »Ugasni jo, tepec!« je Schmidt še naprej besnel izza vrat, vendar se ni ganil, ker je vedel, da bi ju najmanjši hrup pri priči izdal. Futaki je mirno sedel ob mizi, tuhtal in pihal dim. »Kakšna bedarija vse skupaj,« je žalostno razmišljal. »S staro glavo ... se spustiti ... v takšno bedarijo!« Zaprl je oči in zagledal pred sabo glavno cesto, na kateri ni žive duše, in samega sebe, kako razcapan in poklapan klama proti mestu, in zaselek, ki se vse bolj oddaljuje in ga počasi golta črta na obzorju; v tistem trenutku ga je obšlo, da je izgubil denar, še preden ga je dobil, saj se je zdaj potrdilo vse, kar je že od zdavnaj slutil: ne samo da ne more, temveč da tudi noče več od tod, ker se tukaj lahko vsaj skrije v senco prizorov, na katere je navajen, medtem ko zunaj, izven zaselka, kdo ve, kaj ga čaka. Nejasni notranji občutek mu je celo prišepetaval, da so to jutranje zvonjenje, ta zarota in nenadni Halicskin obisk med seboj globoko povezani, malone prepričan je bil, da se je nekaj zgodilo, zato tudi ta neobičajni obisk

zunaj, ki se je že precej zavlekel ... Schmidtovka se namreč še ni vrnila v hišo ... Vznemirjen je povlekel cigareto, ko ga je zajel lahkotno plavajoč dim, pa je njegova domišljija – kot komaj še tleči ogenj – vnovič vzplamenela. »Je mogoče, da bi se k nam vrnilo življenje? Je mogoče, da bi v kratkem pripeljali nove stroje, da bi prišli novi ljudje in bi začeli od začetka? Popravili bi zidove, prebelili zgradbe, pognali črpalko in poiskali strojnika?« Schmidtovka je bleda stala na vratih. »No, prilezita na dan,« je rekla s koprenastim glasom in prižgala luč. Schmidt je mežikaje skočil do nje. »Kaj delaš? Ugasni! Lahko nas vidijo!« Ženska je stresla z glavo. »Nehaj že. Vsi vedo, da sem doma. Ni tako?« Schmidt je moral hočeš nočeš prikimati in je žensko zgrabil za roko. »No, kaj je?! Je videla luč?« »Je,« je odgovorila. »Vendar sem ji povedala, da me je od živčnosti, ker se še vedno nista vrnila domov, zgrabil spanec. Potem sem se prebudila, a je v trenutku, ko sem pritisnila na stikalo, razneslo bučko žarnice, pa je bilo. Ravno sem jo menjala, ko me je poklicala od zunaj, zato sem imela prižgano žepno svetilko ...« Schmidt je pohvalno momljal, potem pa se mu je obraz spet pomračil. »Pa naju ... povej vendar ... naju je videla ali ne?« »Ne. Sigurno ne.« Schmidt je vzdihnil. »Kaj zaboga pa je hotela?« Ženska se je namrdnila, češ da ne ve. »Zmešalo se ji je,« je tiho dejala. »Nič čudnega,« je pripomnil Schmidt. »Pravi ...« je omahovaje nadaljevala Schmidtovka, se zdaj ozrla na moža, zdaj na Futakija, ki je napeto poslušal, »pravi, da prihajata Irimiás in Petrina po kamniti cesti ... Sem k nam! In še ... da sta mogoče že v naselju, v kr-

čmi ...« Kakšno minuto ne Schmidt ne Futaki nista mogla izdaviati besede. »Baje ju je sprevodnik na medkrajevni vožnji videl v mestu ...« je ženska prekinila tišino in se ugriznila v ustnico. »Potem pa ... sta se v tem sodnem času ... odpravila ... odpravila peš v naselje ... spet ju je namreč videl sprevodnik, ki je zavil na odcepu pri Eleku, kjer ima kmetijo, in je ravno hitel domov.« Futaki je planil pokonci. »Irimiás? In Petrina?« Schmidt se je zasmel. »Tej Halicski se je res zmešalo. Biblija ji je stopila v glavo.« Schmidtovka se ni niti ganila. Nebogljeno je razprla roke, nato pa na lepem stekla k šporhetu, se butnila na štokerl, s komolci naslonila na stegna in si objela glavo z rokami. »Če je to res ...« je šepetala, oči pa so se ji zasvetile. »Če je to res ...« se je Schmidt nestrpno obregnil. »Saj sta vendar mrtva!« »Če je to res ...« je tiho rekel Futaki, kot da bi samo nadaljeval Schmidtovkine misli. »Potem ... se je Horgosev otrok preprosto zlagal.« Schmidtovka je dvignila glavo in pogledala Futakija. »To smo tako ali tako slišali samo od njega.« »Res je,« je prikimal Futaki in si tresočih se rok spet prižgal cigareto. »Se spomnita? Že takrat sem rekel, da mi je vsa ta štorija sumljiva ... vse skupaj mi nekako ni bilo všeč. Pa me ni nihče poslušal ... nazadnje sem se tudi sam sprijaznil s tem.« Schmidtovka ni odmaknila pogleda s Futakija, kot da bi mu prišepetavala v mislih. »Zlagal se je ... Ta otrok se je preprosto zlagal. Čisto mogoče. *Celo zelo* mogoče.« Schmidt je živčno pogledoval zdaj moškega, zdaj žensko. »Ni se zmešalo Halicski, ampak vama.« Odgovoril ni ne eden ne drugi, ampak sta še naprej strmela drug v drugega. »Si ob

pamet?« je izbruhnil Schmidt in zakoračil proti Futakiju. »Stari šantavec!« Toda Futaki je zmajal z glavo. »Ne ne, boter ... Res ne mislim, da se je Halicski zmešalo,« je odgovoril Schmidtu, pogledal žensko in izjavil: »Zagotovo je res. V krčmo grem.« Schmidt je zaprl oči in se poskušal umiriti. »Leto in pol sta mrtva. Leto in pol! To vedo vsi! S temi stvarmi se ljudje po navadi ne hecajo. Ne nasedajta jim! To je samo past! Razumeta? Past!« Toda Futaki ga ni več slišal, ker si je že zapenjal plašč. »Videla bosta, da bodo stvari prišle nazaj na svoje mesto,« je pribil, iz njegovega samozavestnega glasu pa je bilo mogoče sklepati, da je njegova odločitev dokončna. »Irimiás,« je pristavil z nasmeškom in položil Schmidtu roke na rame, »je velik čarovnik. Še iz kravjega dreka naredi grad ... če hoče.« Schmidt je izgubil glavo, krčevito je zgrabil Futakija za plašč in ga potegnil k sebi. »Ti si iz dreka, boter,« se je zarežal, »toda iz tebe bo nastal samo gnoj, ti rečem jaz. Misliš, da bom pustil, da mi bo tvoja kurja pamet v škodo?! O, to pa ne, boter! Ne boš mi prekrižal računov!« Futaki je mirno vzdržal njegov pogled. »Saj niti nočem, boter.« »Kaj pa potem? Kaj bo z denarjem?« Futaki je sklonil glavo. »Razdelila si ga bosta s Kránerjem. Kot da se ni nič zgodilo.« Schmidt je skočil k vratom in mu zastavil pot. »Tepci!« je vpil. »Tepci ste! Pojdite v božjo mater! Moj denar ...« je zdaj dvignil kazalec, »kar lepo na mizo z njim!« Grozeče je pogledal žensko. »Slišiš, ti prekleta ... Denar boš pustila tukaj. Si razumela?!« Schmidtovka ni niti mignila. V očeh ji je poblisknila nenavadna, posebna svetloba. Počasi je vstala in stopila nekaj korakov pro-

ti Schmidtu. Na obrazu so se ji napele vse mišice, ustnice pa zožile – izžarevala je toliko zaničevanja in posmeha, da je moral Schmidt, potem ko se je soočil s tem, nehote stopiti nekaj korakov nazaj in je samo osuplo zijal vanjo. »Ne deri se, ti pepček,« se je ženska zdaj oglasila čisto tiho. »Jaz grem. Ti pa naredi, kar hočeš.« Futaki si je vrtal po nosu. »Boter,« je rekel po tihem, »če sta res tukaj, pred Irimiássem tako ali tako ne bi mogel zbežati, to veš tudi sam. Se pravi? ...« Schmidt je, kot da bi mu pošle vse moči, odšel do mize in se vrgel na stol. »Da bi mrlič vstal iz groba?« je mrmral predse. »Ti pa verjamejo tej kozlariji ... Ha, ha, ha, res se moram krohotati!« S pestjo je močno udaril po mizi. »Ali ne vidita, v čem je trik? Nekaj sta zaslutila, zato naju hočeta zvabiti na plan ... Boter Futaki, vsaj ti imej košček pameti ...« Toda Futaki ga ni poslušal, ampak je stopil k oknu z rokami, prekrizanimi na hrbtu, in dejal: »Se spomnita? Ko že deveti dan ni prišla plača, je on še zve...« Schmidtovka mu je s strogim glasom skočila v besedo. »Zmeraj nas je izvlekel iz godlje.« »Prekleta izdajalca. Če bi to prej vedel,« je zamrmral Schmidt. Futaki je stopil od okna in se ustavil za njegovim hrbtom. »Če mu tako zelo ne zaupaš,« je predlagal, »pošljiva naprej tvojo ženo ... Rekla bo, da te išče, ker si ne more več misliti ... in tako naprej ...« »Ampak mu lahko zaupaš,« je pripomnila ženska. Denar je ostal v ženskinem modrcu, ker je bil tudi Schmidt prepričan, da je tam najbolj varen, četudi bi vsekakor želel, da bi ga s čim pritrdili tja, tako da sta ga komaj posadila nazaj na stol, ker je že vstal, da bi v zvezi s tem kaj poiskal. »No, potem pa

grem,« je rekla Schmidtovka, urno smuknila v dežni plašč, si navlekla škornje in že stekla ter se na kolovozu proti krčmi kmalu izgubila v temi, se izogibala lužam in njenim globokim jarugam, enkrat samkrat se ni ozrla, ampak ju je, dva od dežja sprana in razlivajoča se obraza, pustila tam. Futaki si je zvil cigareto in zadovoljno, poln upanja puhal dim, iz njega je izpuhtela vsa napetost, počutil se je lahkega; med sanjarjenjem je s pogledom meril strop: mislil je na strojnico črpalne hiše, že je slišal več let negibne stroje brez življenja, kako njihovi motorji kašljajoč, ječe in mukoma, pa vendar stečejo, v nosnice pa kot da bi mu udaril vonj po svežem apnu ... ko sta nenadoma zaslišala, da se vhodna vrata odpirajo, Schmidtu je ostalo ravno še toliko časa, da je planil pokonci, ko se je Kránerka že oglasila: »Tukaj sta! Ste slišali?« Futaki je kimaje vstal in si poveznil klobuk na glavo. Schmidt se je sesut zgrudil na mizo. »Moj mož,« je žlobudrala Kránerka, »je že odšel, sem pa me je poslal samo zato, da bi vam povedala, če še ne veste, no, gotovo že veste, skozi okno smo opazili, da se je Halicska oglasila pri vas, saj kar grem, nočem vaju motiti, tisti denar, sporoča moj mož, naj vzame hudič, to ni za nas, je rekel, torej ... prav ima, saj skrivanje in bežanje, ko ene noči ne bi več mirno spala, res nimata smisla, Irimiás, bosta videla, pa Petrina, vedela sem, da vse skupaj ni res, naj mi v trenutku odrežejo jezik, če mi ni bil tisti potuhnjeni Horgosev otrok ves čas sumljiv, že na prvi pogled veš, da mu ne moreš zaupati, tudi sami lahko vidite, da si je vse skupaj samo izmislil, mi pa smo mu verjeli, pravim vam, da sem od samega začetka ...«

Schmidt je sumničavo meril Kránerko. »Si tudi ti zra-ven?« je vprašal in se kratko zarežal. Kránerka je ob njegovih besedah namrščila obrvi in se zmedeno zavrtela na vratih. »Greš, boter?« je potem vprašal Futaki in za trenutek postal na pragu. Schmidt je šel spre-daj, Futaki se je spotikal za njim, veter je dvigoval krila njegovega površnika, s palico je tipal za potjo v trdi temi, v drugi roki je držal klobuk, da mu ne bi poletel v blato, dež, ki se je brezobzirno zlival kot iz škafa, pa je mešal Schmidtovo preklinjanje z njegovimi spodbudnimi in nadobudnimi besedami, saj je ponavljal brez prestanka: »Naj ti ne bo žal, boter! Videl boš, čaka nas zlato življenje! Zlato življenje!«

II. VSTAJAMO OD MRTVIH

Ura nad njuno glavo je kazala tri četrt na deset, toda kaj drugega bi lahko pričakovala: dobro sta vedela, čemu to možgane cefrajoče brenčanje neona na stropu, premreženem z razami, tankimi kot las, brezčasno odmevanje premišljenega loputanja z vrati, čemu ti težki škornji, okovani z železno ploščico v obliki polmeseca, ki blešče udarjajo po keramičnem podu nenavadno visokih hodniških zidov, kakor sta tudi slutila, zakaj zadaj ne gorijo luči, in ne nazadnje, zakaj je vsepovsod tako utrujajoče mračno, in malodane bi se z zarotniškim zadoščanjem in čudenjem priklonila tako sijajno izdelanemu sistemu, če ne bi prav onadva zdaj sedela sključena na klopi, zloščeni do sija od stotin zadnjic, če ne bi morala zdaj prav onadva prežati na aluminijasto kljuko sobe številka štiriindvajset, da bi jima bilo po dovoljenju za vstop dodeljeno tistih (»Ne več kot ...«) nekaj minut in bi lahko razpršila »sence suma, ki se je pojavil«. Kajti zakaj naj bi vendarle šlo, če ne za nesmiseln nesporazum, za katerega se lahko zahvalita vsekakor nedvomno vestnemu, vendar malce preveč zagnanemu uradniku? ... Besede, ki se pomensko podpirajo med sabo, se za kratek čas zavrtinčijo v orkanu brezsmiselnosti, nato pa sestavijo v krhke in boleče nekoristne stavke, ki se sesujejo – škripaje, po tihem, a usodnem poku –, kot se

pod težo prvih treh korakov zruši nanagroma skrpu-
can most, da bi tako uročene vedno znova krožile
med pečatom in nagovorom uradnega papirja, vroče-
nega jima včeraj. Natančno in nenavadno formulira-
nje z zadržano previdnostjo (»senca suma, ki se je
pojavnala ...«) ni puščalo nobenega dvoma o tem, da ju
zdaj niso poklicali na dokazovanje njune nedolžnosti,
zanikovanje česar – bodisi klicanje na odgovornost –
bi bilo nekoristna potrata časa –, marveč da bi jima v
okviru neobveznega pogovora (v zvezi z zadevo, ki je
že utonila v pozabo) ponudili priložnost, da izrazita
svojo pripadnost, identiteto, čemur bo mogoče sledi-
lo prikrojjevanje nekaterih osebnih podatkov. V mi-
nulih mesecih, ki so se včasih malodane vlekli v ne-
skončnost, ko sta bila zaradi razlik v stališčih,
nevrednih omembe, izključena iz živega utripa živ-
ljenja, je njuno nekdanje, domala neresno nazorsko
opredeljevanje dozorelo v prepričanje, tako da bi lah-
ko, če bi jima zdaj zastavili vprašanja, ki so se vsa vr-
tela okoli »vodilne ideje«, podala pravilen odgovor z
osupljivo gotovostjo, brez premlevanja in mučnih no-
tranjih krčev: tako da ju zdaj presenečenje res ne
more doleteti. Kar pa zadeva strah, ki se vrača vedno
znova in najeda človeka, ga lahko hrabro pripišeta
»na račun bridkih minulih časov«, ker »ga ni človeka,
ki bi prišel nepoškodovan iz tiste katorge«. Veliki ka-
zalec se bliža že dvanajsti uri, ko pride s stopniščnega
podesta prožnih korakov nekdo s činom, roke drži
sklenjene na hrbtu, njegove sivorjave oči – opazno –
strmijo v prazno, dokler se njegov pogled ne vrne na
zemljo, obstane na teh dveh čudnih tipih in po dotlej

mrtvaško sivem obrazu ne zapolje malo krvi: ustavi se, se povzpne na konice nožnih prstov, se nato utrujeno namrgoden obrne, preden izgine s polkrožnega stopniščnega podesta, pa se ozre še na drugo uro, ki visi pod tablo KAJENJE PREPOVEDANO!, in njegova koža spet posivi. »Ti dve uri« – višji možak miri kompanjona – »kažeta različna časa, vendar obe precej netočno. Najina tukaj« – pokaže kvišku z izredno dolgim, tankim in finim kazalcem – »pretirano zamuja, tista tam ... pa sploh ne meri časa, temveč brezčasnost prepuščenosti na milost in nemilost, kar se naju tiče samo toliko, kolikor se veja tiče dežja: skratka, ni odvisno od naju.« Čeprav govori tiho, njegov možko globoki in doneči glas napolni turoben hodnik. Njegov kompanjon, ki se mu vidi že na prvi pogled, da se »v največji možni meri razlikuje« od možkega, ki izžareva samozavest, klenost in odločnost, prilepi gumbaste oči zamolklega leska na obraz, razoran od preizkušenj, vse njegovo bitje pa preplavi navdušenje. »Veja in dež ...« okuša besede, kot da bi srkal staro vino in želel potuhtati njegov letnik, z neprizadeto vdanostjo, češ da to itak prekaša njegove moči. »Pesnik si, prijatelj; ti povem!« komentira in globoko prikima kot nekdo, ki strahoma uvidi, da je po naključju povedal resnico. Sedeč na klopi vzravna hrbet, da bi bila njegova glava enako visoko kot kompanjona, potisne roko v žep plašča, ukrojenega za velikanne, in v tem žepu, nabasanem z vijaki, bonboni Negro, razglednico s podobo obmorske krajine, žebliji, žlizo iz alpake, okvirji za očala in kalmopyrinom, oti pa s prsti papir, marogast od znojnih rok, na čelo pa

mu izbijejo potne srage. »Če ne bova zafrknila! ...« mu uide z jezika, a je že prepozno – čeprav bi želel izrečeno – preklicati. Na obrazu višjega tipa se gube poglobijo, ustnice zožijo, veke počasi zaprejo, ker nenadnega navala besa tudi on ne more kar zadušiti. Čeprav – se zavedata oba – sta storila napako, ko sta zjutraj vpadla skozi označena vrata in se nista ustavila vse do notranje sobe ter zahtevala takojšnjega pojasnila; tam pa ne samo da nista dobila pojasnila, zgroženi »šef« jima namreč ni privoščil niti besede, ampak je samo naročil pisarjem v drugi sobi (»Poglejte, kdo sta ta dva!«), in že sta bila na cesti. Kako sta bila lahko tako trapasta? Sta storila napako?! Kopičita napako za napako, kot da tudi ti trije minuli dnevi ne bi zadoščali za to, da bi se rešila svoje nesreče. Kajti odkar sta lahko znova globoko dihala svež zrak prostosti, vandrала po prašnih cestah, zapuščenih parkih, bila ob prizorih ugašajoče zlatorumene jesenske krajine malodane prerojena in si opomogla od odmaknjenega pogleda nasproti prihajajočih moških in žensk, sklonjenih glav in počasnih pogledov žalostnih najstnikov, umikajočih se k zidu, se ju drži kot senca dotlej neznana smola, brez konkretne oblike, saj kdaj boljši vanju iz bliskajočega pogleda, kdaj pa se, grozeče in nepremostljivo, izda z gibom. Vse to je samo še okronal prizor (»Naj ne bom Petrina, če to ni srhljivo ...«) včeraj zvečer na povsem izumrli postaji, ko je skozi nihajna vrata vstopil preklast fantin z mozoljastim obrazom – kdo ve, kako je slutil, da želita na klopi poleg vrat, ki vodijo na peron, prebiti tudi noč –, jo brez najmanjšega omahovanja ubral proti njima in